

семејства разчитат на помощи от обшината. На погребенијата обикновено присуства православен свешеник. Сивите гълъби в Йоаким Груево хвърлят монета в гробната јама, след като е ископана, за “да се откупи мястото”. След това, “събират се всички дадени хора от селото, които го познават. Всичките отиват на гробицата. Като почнат да го пкарват в дупката, всеки хваца по малко пръст, хвърлят я вътре. И всички си заминават. Отиват във къщи, сипват си курбанче, или по една ракийка да пият. И така преминават сичките (и, 53).

В групите, обобщени като хорахане рома се наблюдава силно видоизменен мюсюлмански ритуал. След обредното къпане върху тенеширата, покойниците от по-младите поколения биват облечени в нов костюм, подобно на христијанскиот обред, но върху него все пак се навива кефин. Трупът бива положен в ковчег. Въпреки това се запазва стреховидниот покрив. В последните неколку години стрехата се изработва не от дъски, а от готови бетонни покривни плоскости. При полагањето в ковчег и обличањето на костюм по кефина не присуства ходжа. В случаите, кога то ходжата е там, тој се обрџа, за да не вижда – тоест, симболично да не знае – какво извршваат опечалените. По този начин се счита, че тој е свободен от извршвањата грех, којто остава за сметка на опечалените.

Нај-силно влијание върху съвременните ромски погребални практики, фактички оказва навлизането на различните евангелистички деноминации. Чрез своето влијание, пасторите и вестителите прекратяваат практикувањето на разновидностите на *magia postuma*. Съгласно протестантските погребални практики, не се оставяат пари и предмети в гроба, не се раздава храна, не се палат свещи, не се правят помени и задушници от традиционниот за Бугарија тип – с оставяне на храна, цигари и свещи. Запазва се носенето на цветја, но без строго определен деп – кога то опечалените желят. Появва се представата за рая како “село”, населено само с вярващи христијани.

Промените в погребалните практики – изборът кој обичај да бџде спазен, се осъществяваат в зависимост от неколку разнопосочно влијачи фактора. На прво място е религиозноста на индивида. Силно вярващи ромни – обикновено тоа са индивидите от по-възрастните поколения – се придржат към традиционната за групата практика – православна или мюсюлманска. В този случај, извршвањето на ритуала – подобно на останалите обреди на прехода – е силно локално детерминирано и се намира в силна зависимост от практиките на останалите етнически групи в населеното място. В резултат от социјалистическиот режим, којто сврџсекуларизира општествените взаимоотношешия и социјалните практики, съществува широк слој сред ромското население в средните поколения⁷⁸ којто имат по-атеистични

⁷⁸ под средни поколения може да се разбират родените след Втората световна война и преди началото на прехода (1945-1980).